

Ochrany soukromí online

JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.

3. 3. 2020

Přehled přednášky

- Ochrana soukromí – základní koncepty
  - Informační sebeurčení
  - Soukromí
    - Typologie soukromí
    - Právní úprava soukromí
    - Konflikt práv
    - Test proporcionality
- Výzvy v online prostředí – Soukromí v informační společnosti

"Privacy? What's that, human?"

Sounds like something bad!"

Soukromí

Co je soukromí?

Soukromí?

Judith Thomson (1975):

„Perhaps the most striking thing about the right to privacy is that nobody seems to have any very clear idea what it is.“

- Thomson, Judith Jarvis. 'The Right to Privacy'. *Philosophy & Public Affairs* 4, no. 4 (1975): 295–314.

Serge Gutwirth (2013):

„The notion of privacy remains out of the grasp of every academic chasing it. Even when it is cornered by such additional modifiers as ‘our’ privacy, it still finds a way to remain elusive.“

- GUTWIRTH, Serge. *Privacy and the information age*. Lanham, Md: Rowman & Littlefield Publishers, 2002

„Právo být nechán na pokoji“

- Warren & Brandeis
- *Recent inventions and business methods call attention to the next step which must be taken for the protection of the person, and for securing to the individual what Judge Cooley calls the right "to be let alone."*

„Právo být nechán na pokoji“

VOL. IV.

DECEMBER 15, 1890.

NO. 5.

THE RIGHT TO PRIVACY.

- Zpočátku prostorově, postupně rozšiřováno
- Překlad ÚS – „právo být nechán o samotě“

Základy pro ochranu soukromí I - Svoboda

- Právo na svobodu myšlení a projevu
- Právo na svobodu vyznání a víry

- Příklad – Sledování
  - Velký bratr
  - „Big Other“ („Malí bratříčci“)
  - „Chilling effect“

Základy pro ochranu soukromí II

Informační sebeurčení člověka

- Premisa – centricnost člověka jako základního zájmu práva
- 1983, Německo (Spolkový ústavní soud, kauza sčítání lidu)
- Původně odvozeno od ochrany soukromí a osobních údajů
  - Možnost určit si, co o mně bude známo
- Dnes integrální součástí:
  - Svoboda projevu
  - Ochrana soukromí + Ochrana osobních údajů
  - Právo na vzdělání
  - Právo na informace veřejného prostoru
- Nové technologie – není kvalitativní změna
  - Jen nové možnosti komunikace

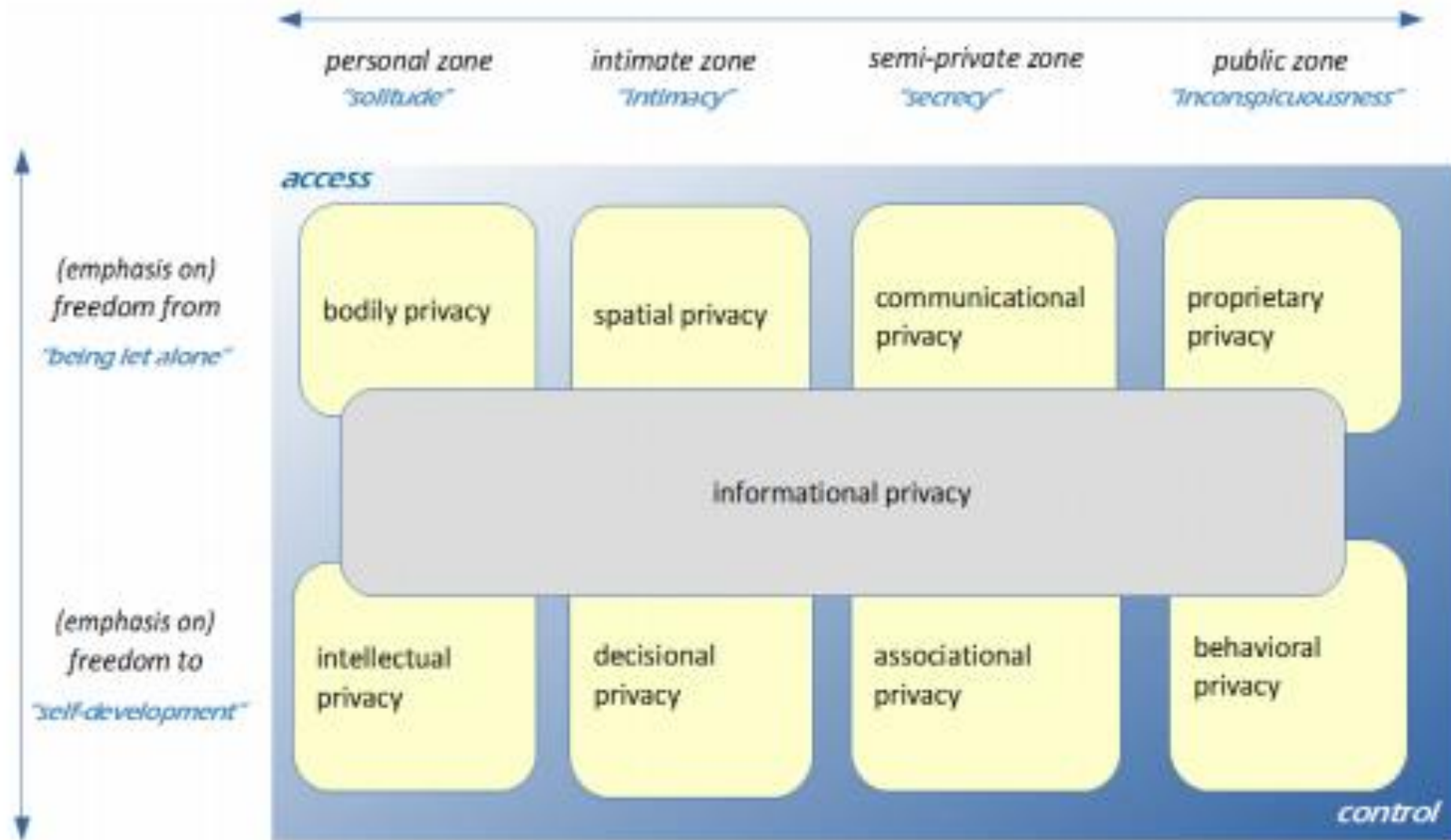
Westinova typologie (60s)

- Soukromí jako potřeba jednotlivce
- 4 stavy soukromí
  - Samota – kompletní stav soukromí („Vnitřní dialog s myslí a svědomím.“)
  - Intimita – Malá jednotka (rodina). Komfort za účelem dosažení blízkého vztahu.
  - Anonymita – Součást davu. Touha nebýt sledován & Možnost anonymně vystupovat.
  - Rezervace – rozhodování o tom, co o sobě řeknu

Clarkova typologie (90s)

- Vychází z Maslowa
  - *„interpreted most broadly, privacy is about the integrity of of individual. It therefore encompasses all aspects of the individual’s social needs“*
- Osoba – tělesné soukromí
  - Krevní transfuze bez souhlasu, sterilizace
- Osobní chování
  - Chování v domácnosti, nepřípustné systematické sledování
- Osobní komunikace
  - Možnost komunikovat bez sledování
- Osobní údaje
- Osobní zkušenost
  - Web 2.0; sledování na internetu, kontextuální reklama, personifikovaný obsah, prohlížeče

Jaap-Koops et al. (2016)

Informační soukromí

- Přesahující koncept
- Virtualizované úrovně ostatních sfér soukromí
- Propojení s informačním sebeurčením a osobními údaji

Další koncepty pojmu soukromí

- Jeffrey Reiman (1976):
  - Myšlenka postavená na práci Ervinga Goffmana:
    - Tzv. totální instituce
  - There are two conditions for having a moral ownership of one owns body – a physical control over it and informational control over it
  - *“The right to privacy is the right to the existence of a social practice which makes it possible for me to think of this existence as mine.”* therefore *“The right to privacy, then, protects the individual's interest in becoming, being, and remaining a person.”*
- Jeffrey Reiman (1995):
  - Postaveno na myšlence Jeremyho Benthama: Panopticon
- Hellen Nissenbaum (2010): Privacy in Context

Ochrana soukromí (osobnosti) v. Osobní údaje

- Rozdílné cíle a účely úpravy
  - Ochrana osobních údajů dvojí účel: ochrana před zásahem a zároveň umožnění korektního zpracování
- Rozsah působnosti
- Rozdílné způsoby ochrany
  - Reaktivní v. preventivní princip
  - Distributivní v. nedistributivní právo
  - Soukromoprávní v. veřejnoprávní (?)
  - Občanské právo v. správní právo
  - Soud v. Národní úřad pro ochranu osobních údajů
- Oba instituty – restriktivní povaha ochrany
  - De facto ius possidendi informationis

**WHEN YOU'VE HAD A ROUGH DATE BUT
YOU'RE TRYING TO STAY POSITIVE**

**"IT'S FINE. I'M FINE.
EVERYTHINGS JUST FINE."**

Pozitivní právo

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Článek 8 - Právo na respektování rodinného a soukromého života

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Ústavní rozměr

- LZPS čl. 7
  - (1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.
- LZPS čl. 10
  - (1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.
  - (2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.
  - (3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Ústavní rozměr

- LZPS čl. 12
  - (1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.
  - (2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.
  - (3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku
- LZPS čl. 13
  - Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

(Nzn) III. ÚS 35/01

Soukromí je ona sféra života člověka, do které nesmí nikdo bez jeho souhlasu nebo bez výslovného dovolení zákona zasahovat ani o ní požadovat či získávat informace a o které subjekt soukromí není povinen nikomu podávat informace, pokud mu to zákon neukládá.

Subjektem uvedené ochrany je však fyzická osoba. Jen stěží lze hovořit o ochraně soukromí u osob právnických. U nich by v této souvislosti mohlo jít pouze o ochranu hospodářské soutěže či obchodního tajemství. Tato práva však nepodléhají ochraně dané Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.

Dále...

- *„Zcela zvláštní respekt a ochranu požívá v liberálních demokratických státech základní právo na nerušený soukromý život osoby (čl. 10 odst. 2 Listiny). Právo na nedotknutelnou soukromou sféru je úhelným kamenem liberální tradice, na které stojí základy moderní politiky i moderního práva, která rovněž stála u zrodu moderních idejí základních práv a svobod. Zajištění autonomní sféry jednotlivce je nejspolehlivější zárukou individuální nezávislosti a lidské svobody.“*
- Pl. ÚS 24/10 (94/2011 Sb.)

Více sfér práva na soukromí

- II. ÚS 171/12

- Soukromá sféra

- Absolutní informační sebeurčení, výhradní dispozice

- Společenská sféra

- *„Jednotlivec žije ve společenství a vstupuje s ostatními jeho členy do komunikace a skrze své chování, ba dokonce skrze své samotné bytí, ovlivňuje ostatní členy společenství.“* (I. ÚS 453/2003, IV. ÚS 23/2005)
    - Proporcionální zásah
    - Případy Von Hannover I, II a III

Pojem soukromí člověka dle OZ

- Obydlí člověka a jiné soukromé prostory
- Soukromá sféra člověka v rámci veřejných prostor
- Osobní informace o člověku
- Osobní, sociální a ekonomické vztahy včetně rodinného života

Soukromé prostory člověka

- Prostor, kde se rozvíjí soukromý a rodinný život
- Klidně mobilní (karavan)
- Místo výkonu obvyklé profese a obchodní vztahy s tím související
- Nikoli pouze vnitřní prostor, ale i vnější projevy (fasáda domu + jméno obyvatele)
- Hmotné/nehmotné schrány – pošta (i elektronická), záznamník

Soukromí na veřejnosti

- Tělesná zóna – neoprávněná prohlídka osoby
- Systematické sbírání a zveřejňování údajů o pohybu v klimatu pocitu pronásledování (ale ne sledování pohybu samotného)- osobní sledování, fotografie, GPS tracker, RFID

Osobní informace o člověku

- Informace, která není určena k veřejnému využití je soukromá. Osoba má dispozici.
- Došlo k vyloučení informace ze soukromé sféry chováním?
- Nikoli obecně anonymní (např. statistické) údaje.
- Biologický původ, sociální identita (národnost), okolnosti narození, údaje o rodičovství, informace o zdravotním stavu, tělesné identifikační údaje (biometrika, DNA), informace o povolání člověka, členství v politické straně, informace o pohlavním životě, informace o sexuální orientaci, informace o soukromé korespondenci, údaje o komunikačním provozu

Osobní, sociální a ekonomické vztahy člověka včetně rodinného života

- Negativní vymezení
- Sociální a morální vztahy, zájmy materiální povahy, způsobení úmrtí člena rodiny (úmyslně, z nedbalosti, při dopravní nehodě i jinak), rozhodnutí být/nebýt rodičem, údaj o využití asistovaného početí nebo surogačního mateřství, informace o uložení genetického materiálu pro zachování reprodukční schopnosti, výběr jména dětí, ukončení těhotenství, právo na pietu/kult, možnost pohřbu člena rodiny, naložení s ostatky člena rodiny

Soukromí

- Nelze zasáhnout do soukromí bez souhlasu
  - Zákonné výjimky
  - Proporcionální posouzení

Zákonné výjimky

- Užití podobizny, zvukového nebo obrazového záznamu pro
  - Tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství
  - Vědecký účel
  - Umělecký účel

Zákonné omezení práva na soukromí

- Pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti nebo ústavně zaručených práv
  - Např. obecný zájem na ochraně před trestnou činností (uvěznění) nebo hospodářském blahobytu země (daně) nebo ochrana zdraví (věk obyvatel pro očkování)

Proporcionalita

- Kolize subjektivních práv – práva nejsou obecně „větší“ nebo „menší“
- Princip: momentálně hodnotnější právo musí převážit a musí se minimalizovat zásah do méně hodnotného

Test proporcionality

- Kritérium vhodnosti
  - Umožňuje institut omezující základní právo dosáhnout cíle?
- Kritérium potřebnosti
  - Lze cíle dosáhnout jiným opatřením, které by se nedotýkalo základních práv a svobod?
- Kritérium poměrování
  - Zvažování empirických, systémových, kontextových a hodnotových argumentů v kolizi stojících práv

Příklad kolize práv

- Právo na informace v. Právo na soukromí
  - Platy zaměstnanců
  - Komunističtí soudci
  - Veřejná kontrola
  - Svoboda slova (médiá)
- Pracovní právo
  - Kontrola zaměstnance

Soukromí v informační společnosti

- **Příklad 1: Svoboda slova v. ochrana soukromí**
  - **Případ Von Hannover**
    - Von Hannover I
    - Von Hannover II
  - [Případ Paroubková v. Zelený Raul](#) (karikatura)

Soukromí v informační společnosti

- Příklad 2: Streisand Effect

Soukromí v informační společnosti

- Příklad 2: Streisand Effect
  - https://en.wikipedia.org/wiki/Streisand_effect !
  - Costeja Gonzalez v. Google

Příklad 3: Deepfakes

- <https://www.youtube.com/watch?v=cQ54GDm1eL0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=6xxGIDfe5BU>
- <https://www.abc.net.au/news/2018-09-27/fake-news-part-one/10308638>

Příště?

- Ochrana osobních údajů – základní koncepty
- Praktické příklady

Děkuji za pozornost.

Otázky?

@jkb_misek